

SPIS RZECZY

Słowo wstępne — Jan Zygmunt Jakubowski	7
--	---

HISTORIA LITERATURY NIEPODLEGŁEJ POLSKI (965-1795)

LITERATURA ŚREDNIOWIECZNA

ROZDZIAŁ I. OD PRZYJĘCIA CHRZEŚCIJAŃSTWA AŻ DO WIEKU XV. POCZĄTKI LITERATURY	17
1. Oświata w Polsce średniowiecznej	17
2. <i>Roczniki</i> . Gallus. Kadłubek	19
3. <i>Pieśń Bogurodzica</i>	22
4. Wiek XIV. Janko z Czarnkowa: <i>kroniki</i> , <i>Powieść o Walcerzu Udalym</i>	23
5. Żywoty świętych	27
6. <i>Kazania świętokrzyskie</i> i <i>gnieźnieńskie</i> . <i>Psalterz floriański</i> . <i>Pieśni religijne</i>	28

ROZDZIAŁ II. WIEK XV. ROZKWIT AKADEMII KRAKOWSKIEJ. POCZĄTKI HUMANIZMU	32
7. Potęga Polski w XV wieku	32
8. Akademia Krakowska. Scholastyka	33
9. Jan Długosz	35
10. Charakterystyka humanizmu. Jan z Ludziska. Grzegorz z Sanoka. Kallimach	44
11. Jan Ostroróg	47
12. Proza polska. <i>Biblia królowej Zofii</i> . <i>Rozmyślanie przemyskie</i> . <i>Aleksandreida</i>	49
13. <i>Pieśni religijne</i> . <i>Skarga Matki Boskiej</i> . <i>Pieśń o Zwiastowaniu</i> . <i>Kolędy</i> . Bł. Władysław z Gielniowa	52
14. <i>Legenda o św. Aleksym</i>	56
15. <i>Wiersze religijno-dydaktyczne</i> . <i>Skarga umierającego</i> . <i>Rozmowa Mistrza ze Śmiercią</i>	59
16. <i>Poezja świecka</i> . <i>Wiersz Słoty</i> . <i>Satyra na chłopów</i> . <i>Pieśń o zamordowaniu Jędrzeja Tęczynskiego</i> . <i>List miłosny żaka krakowskiego</i>	62

LITERATURA WIEKU XVI

ROZDZIAŁ III. OD POCZĄTKU WIEKU XVI AŻ DO ROKU 1543. POEZJA POLSKO-ŁACIŃSKA. PIERWSZE DRUKOWANE KSIĄŻKI POLSKIE	69
17. Polska w pierwszej połowie XVI wieku. Humanizm. Miechowita. Kopernik	69
18. Charakterystyka poezji polsko-łacińskiej. Jan z Wiślicy. Andrzej Krzycki	71

19. Mikołaj Hussowski	73
20. Klemens Janicki	76
21. Język ojczysty w literaturze. <i>Kronika turecka</i> . Pieśni religijne	82
22. Pierwsze druki polskie. Biernat z Lublina	85
23. Baltazar Opeć. Krzysztof Pussman	89
24. Żywy świętych. <i>Powieść rzeczy istej</i>	90
25-26. Przekłady powieści średniowiecznych. Jan z Koszyczek. <i>Rozmowy Salomona z Marcholtem</i> . Powieść o Sowizdrzale. <i>Historie rzymskie</i> . <i>Historia o siedmiu mędracach</i>	91
27. Średniowieczne powieści pseudohisteryczne	99
28. Książki do użytku praktycznego; <i>Ogrody zdrowia</i> ; <i>Gadki Arystotelesa</i>	100

ROZDZIAŁ IV. OD ROKU 1543 DO KOŃCA XVI WIEKU. WIEK ZŁOTY: MĄDROŚĆ I PIĘKNO LITERATURY STAROPOLSKIEJ

29. Oświata i jej główne czynniki: ruch polityczny szlachty, reformacja i humanizm	102
30. Zwycięstwo języka ojczystego w literaturze; wpływ reformacji i humanizmu na literaturę; jej piękno, duch chrześcijański i patriotyzm	105
31-36. Mikołaj Rej	107
37-39. Marcin Bielski	133
40-41. Bernard Wapowski. Marcin Kromer	144
42. Andrzej Frycz Modrzewski	149
43. Stanisław Orzechowski	166
44-45. Łukasz Górnicki	175
46-56. Jan Kochanowski	191
57. Mikołaj Sęp Szarzyński	228
58. Reinhold Heidenstein	234
59. Maciej Strykowski	239
60-61. Sebastian Klonowicz	244
62-67. Piotr Skarga	256

LITERATURA WIEKU XVII

ROZDZIAŁ V. WIEK XVII. ZANIKANIE MĄDROŚCI I PIĘKNA

68. Upadek oświaty. Anarchia polityczna. Nietolerancja religijna	272
69. Charakterystyka literatury XVII wieku. Styl barokowy, jego cechy ujemne i dodatnie; literatura jako wierne zwierciadło życia	275
70. Literatura sowizdrzalska. <i>Facecje</i> . <i>Co nowego</i>	280
71. <i>Pieśni, tańce i padwany</i>	282
72-73. Satyry sowizdrzalskie. <i>Albertus</i> . <i>Colloquium Janasa Knutla</i> . <i>Poselstwo z Dzikich Pól</i> Jana Jurkowskiego. <i>Sejm piekielny</i>	284
74. Jacek Mijakowski. Fabian Birkowski	291
75. Szymon Szymonowicz	298
76. Maciej Kazimierz Sarbiewski	310
77. Szymon Zimorowicz	317
78. Szymon Starowolski	321
79. Krzysztof Opaliński	328
80. Łukasz Opaliński	334
81. Andrzej Maksymilian Fredro	337
82. Piotr Kochanowski	340
83. Hieronim Morsztyn	343
84. Jędrzej Morsztyn	345
85-88. Samuel Twardowski	353
89. Józef Bartłomiej Zimorowicz	375

90-93. Wacław Potocki	381
94-95. Wespazjan Kochowski	408
96-100. Stanisław Herakliusz Lubomirski	423
101. Jan Pasek	438

LITERATURA WIEKU XVIII

ROZDZIAŁ VI. CZASY SASKIE. ZDZICZENIE LITERATURY — POCZĄTKI ODRODZENIA 442

102. Charakterystyka czasów saskich. Marcin Matuszewicz, Kasper Niesiecki, Benedykt Chmielowski, Wojciech Bystrzonowski, Józef Baka	442
103. Józef Andrzej Załuski, Wacław Rzewuski, Elżbieta Drużbacka	448
104. Jan Stanisław Jabłonowski, Jan Lipski, Stanisław Leszczyński	455
105-106. Stanisław Konarski	456

ROZDZIAŁ VII. CZASY STANISŁAWA AUGUSTA. EPOKA OŚWIECENIA I KLASYCYZMU. ODRODZENIE MĄDROŚCI I PIĘKNA 469

107. Usiłowania reformy politycznej, Oświata, Komisja Edukacyjna	469
108. Charakterystyka oświecenia i jego wpływ na literaturę stanisławowską	471
109. Klasycyzm i preromantyzm	477
110. Franciszek Ksawery Dmochowski. Charakterystyka literatury stanisławowskiej; odrodzenie piękna; poezja konfederacka; pierwiastki preromantyczne	482
111-113. Franciszek Bohomolec	487
114-118. Adam Naruszewicz	496
119. Jędrzej Kitowicz	521
120-134. Ignacy Krasicki	530
135-138. Adam Kazimierz Czarторыński, Franciszek Zabłocki	608
139-142. Stanisław Trembecki	642
143-144. Tomasz Kajetan Węgierski	663
145-152. Franciszek Karpiński	674
153-157. Franciszek Dionizy Kniaźnin	710
158-160. Andrzej Zamoyski, Józef Wybicki, Stanisław Staszic	736
161-164. Hugo Kołłątaj	767
165-168. Julian Ursyn Niemcewicz	787
169-170. Wojciech Bogusławski	812
171. Adam Jerzy Czarторыński	826
Zakończenie	834

Indeks osób i tytułów	839
Od redakcji	861
Posłowie — <i>Juliusz W. Gomulicki</i>	863

INDEKS OSÓB I TYTUŁÓW

LICZBY WYTŁUSZCZONE OZNACZAJĄ MIEJSCE GŁÓWNEGO OMÓWIENIA HASŁA.

- Albertus z wojny* zob. sowizdrzalska literatura
 Albrecht Fryderyk Hohenzollern, książę pruski 205
 Albrecht Hohenzollern, książę pruski 191, 192
 Aleksander, wielki książę litewski 38
 Aleksander I, car rosyjski 644, 645, 661, 763, 827
 Aleksander Jagiellończyk, król polski 69, 71, 145
 Aleksander III Wielki, król macedoński 19, 51, 52, 99, 134, 276, 607, 659
Aleksandreida (Historia Aleksandra Macedońskiego) 51, 52, 276
 — przekład anonimowy: *Historyja o żywocie i znamenitych sprawach Aleksandra Wielkiego, króla macedońskiego, która w sobie wiele cudnych przykładów zamyka* 99
 Aleksiej Michajłowicz, car rosyjski 686
 Aleksy św. 56–59, 90, 95
 Alfred Wielki, król angielski 583
 Alwar (Alvarus) Emanuel 272, 801
 Anakreont 207, 208, 482, 498, 653, 710, 714
 Anaksagoras 114
 Anna Austriaczka, królowa polska i szwedzka 260, 263
 Anna Cylejska, królowa polska 41
 Anna Jagiellonka, królowa polska 263
Antologia (grecka i rzymska) 208
 Antoni Padewski św. 104, 439
 Antonin z Przemysła 228
 Antoninus Jan 81, 82
 Antoniusz Marek (Marcus Antonius) 433
 Apulejusz (Lucius Apuleius) 346, 347
 — *Metamorfozy* 347, 372, 384
 Aratos z Soloj 217
 — *Zjawiska* 217 zob. też Kochanowski Jan
 Ariosto Lodovico 191, 423, 435, 436, 478, 537, 545, 683, 834
 — *Orland szalony* 191, 340, 435, 537, 545, 683 zob. też Kochanowski Piotr
 Arystoteles 34, 44, 46, 100, 101, 106, 114, 150, 151, 267, 322, 543, 551–553
 — *Hymn do cnoty* 543
 — *Poetyka* 478
 — *Retoryka* 478
 Asnyk Adam 536
 August cesarz zob. Oktawian August
 August II Fryderyk (Mocny), król polski 442, 448, 455, 460, 475, 484, 544, 799
 August III Fryderyk, król polski 442, 443, 448, 475, 484, 499, 522, 523, 544, 774, 799
 Aulnoy comtesse d' 450
 Auzoniusz (Decimus Magnus Ausonius) 248
 — *Mosella* 248
 Bacon Francis 428
 Baka Józef 447
 — *Uwagi o śmierci niechybnej* 447, 448
 Baraniecka Jadwiga zob. Orzechowska Jadwiga z Baranieckich
 Barbara Radziwiłłówna, królowa polska 168, 171, 533
 Barbara Zapolya, królowa polska 78
 Barclay (Barclaius) John 334, 384, 385
 — *Argenida* 385 zob. też Potocki Wacław
 Barnim I, książę szczeciński 702
Batrachomyomachia (Żabomysza wojna) 544, 545 zob. też Zaborowski Paweł
 Bazylik Cyprian 155, 277, 483, 597
 — przekład: *O poprawie Rzeczypospolitej księgi czwore* (Andrzej Frycz Modrzewski) 155, 483

- Beaumarchais Pierre Augustin 614
 — *Le Mariage de Figaro* (Wesele Figara) 614
 Bedermann Tomasz 79
 Benedykt, papież 91
 Benedykt z Nursji św. 90
 Bernatowicz Feliks 243
 — *Pojata* 243
 Białaczowska Anna zob. Kochanowska Anna z Białaczowskich
 Biblia brzeska, czyli radziwillowska 106
 Biblia królowej Zofii, czyli szaroszpatacka 49, 50
 Biblia nieświeska, czyli Budnego (w przekładzie Szymona Budnego) 106
 Biblia Seklucjana, czyli królewiecka (w przekładzie Stanisława Murzynowskiego) 106
 Biblia Szarffenbergera, czyli Leopolicy (w przekładzie Jana Leopolicy) 106
 Biblia Wujka (w przekładzie Jakuba Wujka) 106
 Bielański Józef 669, 670
 Bielski Joachim 139, 489
 — kronika 139, 489, 702
 Bielski Marcin 133–144, 205, 230, 239, 489
 — *Komedya Justyna i Konstancyj* 141–144
 — *Kronika wszytkiego świata* 134–139, 144, 489
 — *Rozmowa nowych proroków, dwu baranów o jednej głowie* 139–141, 285, 328
 — *Sen majowy pod gajem zielonym jednego pustelnika* 139, 505
 — *Sjem niewieści* 139, 286
 — *Sprawa rycerska według postępuku i zachowania starego obyczaju rzymskiego, greckiego, macedońskiego i innych narodów* 139
 — przekład z czeskiego: *Żywoty filozofów* 133
 Biernat z Lublina 86–88, 89, 100, 198, 337
 — bajki zob. *Żywot Ezopa Fryga...*
 — *Raj duszny* 86, 91
 — *Żywot Ezopa Fryga, mędrca obyczajnego, z przypowieściami jego* 86–88, 101, 102, 337
 Birkowski Fabian 257, 261, 266, 272, 294–298
 — *Kantymir basza porażony abo o zwycięstwie z Tatar* 295
 — *Kwiaty koron królewskich nieśmiertelne abo pamięć Najjaśniejszego Monarchy Zygmunta III... także pamięć Najjaśniejszej Paniej Konstancyj* 294
 — *Nagrobek Osmanowi, cesarzowi tureckiemu* 295–298
 Błażowski (Błażewski) Marcin 145, 489
 Boecjusz (Anicius Manlius Torquatus Severinus Boethius) 228
 — *De consolatione philosophiae* (O szukaniu pociechy w filozofii) 228
 Bogurodzica 22–23, 39, 85, 180, 242, 543
 Bogusławski Wojciech 812–826
 — *Cud mniemany, czyli Krakowiacy i Górale* 813, 815–826
 — *Dowód wdzięczności narodu* 812–813, 816
 — *Dzieje teatru narodowego* 815
 — przekład (nie z oryg.): *Hamlet* (William Shakespeare) 814
 — *Henryk VI na łowach* 815
 — *Krakowiacy i Górale* zob. *Cud mniemany...*
 — *Nędra uszczęśliwiona* 814, 817
 Bohomolec Franciszek 432, 487–496, 583, 608, 617, 814
 — *De lingua polonica colloquium* (Rozmowa o języku polskim) 488
 — komedie 492–494, 584, 798
 Czary 494
 Małżeństwo z kalendarza 494, 495
 Nędra uszczęśliwiona 814, 817
 Pan dobry 496, 817
 Wdowa 496
 — *Kurdesz* 487, 488
 — *Rozrywki uciészne i dowcipne* 489
 — *Zabawki oratorskie niektórych kawalerów* 489
 — *Zabawki poetyckie niektórych kawalerów* 489
 Boileau Nicolas 448, 477–479, 482, 505, 564, 642, 665, 669, 696
 — *L'Art poétique* (Sztuka poetycka) 478, 479, 482
 — *Pulpit* 545
 Bolesław Chrobry, król polski 18, 37, 91, 388, 395, 515, 516, 583, 731, 733
 Bolesław Krzywousty, król polski 18, 19, 515, 802
 Bolesław Śmiały, król polski 20, 21, 37, 515
 Bolesław Wstydlivy, król polski 27, 36
 Bona Sforcja (Bona Sforza d'Aragona), królowa polska 70, 72, 138, 730
 Bonawentura św. 89
 Bossuet Jacques Bénigne 474, 477
 Branicka Elżbieta zob. Sapiężyna Elżbieta z Branickich
 Branicka Elżbieta z Poniatowskich 664
 Branicki (Brancki) Franciszek Ksawery 609, 610, 799, 802, 804, 806, 807
 Branicki Jan Klemens 443
 Brodziński Kazimierz 5, 7, 471, 615, 837
 — *Wiesław* 721
 Brösselówna (Broselówna) Marianna 682, 694
 Brückner Aleksander 280

- Brunetière Ferdinand de 10
 Brutus Marcus Iunius 433, 613, 803
 Brygida św. 43
 Buchanan George 220
 Budny Szymon 106 zob. też Biblia nieświeska
 Buffon Georges Leclerc de 739, 745
 — *Epoki natury* 739, 740 zob. też Staszic Stanisław
 — *Historia naturalna* 739
 Buonaccorsi Filippo zob. Kallimach
 Bystrzonowski Wojciech 446
 — *Polak, sensat w liście, humanista w dyskursie, w mowach statysta, na przykład dany szkolnej młodzieży* 446
 Caesar zob. Cezar
 Castiglione Baldassare 176, 177
 — *Il cortegiano (Dworzanin)* 176
 Cato zob. Kato
 Catullus zob. Katullus
 Caylus Anne Claude 592
 Cecylia, królowa szwedzka 202
 Celice-Clavone Zofia zob. Potocka Zofia z Celice-Clavone
 Celtes (Celtis) Conrad 47
 Cezar (Caius Iulius Caesar) 19, 106, 234, 238, 279, 362, 516, 613, 659, 712
 Chelmska Magdalena zob. Orzechowska Magdalena z Chelmskich
 Chmielecki Stefan 295
 Chmielnicki Bohdan Zenobi 335, 362, 422, 802
 Chmielowski Benedykt 445-446, 449
 — *Nowe Ateny albo Akademia wszelkich sciencyj pełna* 445-446, 449, 663
 Chodkiewicz Jan Karol 295, 311, 387-389, 392, 394-397, 519-521, 581, 582, 733
 Chodkiewiczowa Anna z Ostrogskich 581
 Chowański Iwan 441
 Chreptowicz Joachim 470
 Chrystus z martwych wstał je... 30
 Chrzanowski Ignacy 7-14, 149, 239, 248
 Cicero zob. Cyceron
 Colloquium Janasa Knutla zob. sowizdrzalska literatura
 Collot d'Herbois Jean Marie 614
 — *L'Amant loup-garou, ou M. Radomont* 614 zob. też Zablocki Franciszek
 Co nowego... zob. sowizdrzalska literatura
 Coenille Pierre 448, 459, 477, 834
 — *Cid* 346, 459 zob. też Morsztyn Jan Andrzej
 Courthope William John 10
 Cyceron (Marcus Tullius Cicero) 46, 47, 70, 106, 107, 109, 120, 133, 151, 169, 176, 177, 196, 215, 217, 227, 261, 279, 428, 539, 541, 542, 594, 647
 Czarniecki Stefan 416, 438, 440, 582, 734
 Czartoryscy 49, 499, 710, 714, 715, 717, 720, 755, 783
 Czartoryska Elżbieta (Izabela) zob. Lubomirska Elżbieta (Izabela) z Czartoryskich
 Czartoryska Izabela z Flemmingów 660, 664, 717, 720, 729
 — *Pielgrzym w Dobromilu* 717
 Czartoryska Maria zob. Wirtemberska Maria z Czartoryskich
 Czartoryski Adam Jerzy 729, 803, 826-833
 — *Bard polski* 486, 826-833
 Czartoryski Adam Kazimierz 470, 522, 608, 615, 676, 696, 710, 715-717, 789, 827
 Czartoryski August 717
 Czartoryski Konstanty 729, 832
 Czasów popisanie o tureckich sprawach zob. *Pamiętniki janczara*
 Czempiniński Paweł 726
 Czubek Jan 238
 Dafnis (opera) 365
 Dama dla uciechy młodzieńcom i pannom... zob. sowizdrzalska literatura
 Dante Alighieri 432, 537, 827, 834
 — *Boska Komedia* 191, 827
 Dąbrowka, księżna polska 19, 23, 90
 Defoe Daniel 584
 — *Robinson Crusoe* 584, 592, 593
 Delille Jacques 649, 659, 660
 — *Ogrody* 659, 684 zob. też Karpiński Franciszek
 Demostenes 330, 744
 Descartes René 472, 477
 Deshoulières Antoinette 449
 Desportes Philippe 199
 — *Adieu à la Pologne* 199
 Destouches Philippe 614
 — *L'Archimement, ou le Vieux fou dupé (Dzień kłamstwa)* 614
 — *L'Homme singulier (Człowiek osobliwszy)* 614
 — *L'Obstacle imprévu, ou l'Obstacle sans obstacle (Przeszkoda nieprzewidziana)* 614
 — *Le Philosophe marié, ou le Mari honteux de l'être (Filozof żonaty)* 614
 Diderot Denis 614
 — *Le Père de famille (Ojciec dobry)* 614
 Diogenes z Synopy 114

- Długosz Jan 33, 35-44, 48, 239, 513, 514, 516, 567, 702, 834
- *Kronika Polski* 35-44, 47, 49, 71, 90, 144, 145, 514, 702
- Dłużewski Nowak Juliusz zob. Nowak-Dłużewski Juliusz
- Dmochowski Franciszek Ksawery 482, 545, 782
- *O ustanowieniu i upadku Konstytucji polskiej 3 maja* (współautorzy: Hugo Kollataj oraz Ignacy i Stanisław Kostka Potoccy) 782
- *Sztuka rymotwórcza* 482, 545
- Dodsley Robert 815
- *Król i młynarz w Mansfield* 815
- Doroszenko Piotr Dorofiejowicz 802
- Drużbacka Elżbieta 449-455
- *Zbiór rytmów duchownych, panegirycznych, moralnych i światowych* 450
- Fabula o księżęciu Adolfie* 450, 451
- Opisanie czterech części roku* 451, 452
- Skargi kilku dam w wspólnej kompanii będących* 452-455
- Duchnićówna Katarzyna zob. Zimorowiczowa Katarzyna z Duchnićów
- Dymitr Samozwaniec I 359
- Dymitr Samozwaniec II 359
- Dzwonek serdeczny...* zob. sowizdrzalska literatura
- Dzwonowski Jan (pseud.) 281
- Elżbieta Granowska, królowa polska 41
- Elżbieta Habsburżanka, królowa polska 77
- Elżbieta św., królowa portugalska 311
- Eniusz (Quintus Ennius) 597
- Epikur 114, 214, 661
- Erazm z Rotterdamu 139, 155, 338, 399, 835
- *Adagia* 399
- *Sejmik, czyli rada kobiet* 139
- Eurypides 206
- Eustachiusz św. 90, 95
- Ezop 86, 482
- bajki 86, 249 zob. też Biernat z Lublina
- Fabiusz Kunktator (Quintus Fabius Maximus Verrucosus) 433
- Facecje polskie* zob. sowizdrzalska literatura
- Faleński Hilarion 555
- *Wojsko afektów zarekrutowanych* 555
- Fedrus (Caius Iulius Phaedrus) 482
- Fénelon François 477
- *Przypadki Telemacha* 592, 594
- Ferdynand I, cesarz 138
- Fielding Henry 593
- Filip II, król macedoński 583, 607
- Filip II, król portugalski 370
- Firlej Henryk 616
- Firlej (Fierlej) Mikołaj, kasztelan krakowski 174
- Firlej (Fierlej) Mikołaj, syn kasztelana krakowskiego 174
- Firlej Mikołaj, wojewoda lubelski 209
- Firlejowa, wojewodzina sandomierska 775-777
- Fiszer Stanisław 470
- Flemminzanka Izabela zob. Czartoryska Izabela z Flemmingów
- Folengo Teofilo (właśc. Teofilo Gerolamo) 199
- Franciszek z Asyżu św. 217, 262, 263, 644
- Franciszek Salezy św. 259
- Franklin Benjamin 786
- Fredro Aleksander 536, 537, 800
- *Zemsta* 583, 626-628
- Fredro Andrzej Maksymilian 276, 337-339, 423, 835
- *Militarium seu axiomatum belli... libri duo* (*Spraw wojskowych, czyli zdań o wojnie... ksiąg dwie*) 337
- *Monita politico-moralia* (*Przestrogi polityczno-moralne*) 337
- *Przysłowia mów potocznych, obyczajowe, radne, wojenne* 337-339
- *Scriptorum seu togae et belli notationum fragmenta* (*Fragmenty pism, czyli notatek o pokoju i wojnie*) 337
- Frycz Modrzewski zob. Modrzewski Frycz
- Fryderyk II Hohenzollern (Wielki), król pruski 474, 532, 716, 754, 785, 789, 802
- Gall (Gallus) Anonim 19, 20
- *kronika* 19
- Gessner Salomon 482, 487, 683, 685-687, 717
- Gesta Romanorum* (*Historie rzymskie*) 95
- zob. też Jan z Koszyczek, *Historie rozmaite z rzymskich i z innych dziejów wybrane...*
- Gilbert Nicolas Joseph Laurent 561, 665, 667
- *Moja apologia* 668
- *Wiek osiemnasty* 561
- Glaber Andrzej z Kobylina 101
- *Problemata Aristotelis, gadki z pisma wielkiego filozofa Arystotelesa i też inszych mędrców... o składowości człowieczych członków* 100, 101
- Gliński Michał 802
- Godfryd z Bouillon (Godefroy de Bouillon) 340
- Goethe Johann Wolfgang von 482, 834

Golański Filip Neriusz 537, 582, 583

— przekład: *Sławni ludzie i onych porównania. Plutarcha dzieło historyczne, moralne i filozoficzne* 583

Gomółka Mikołaj 220

Gonta Iwan 613

Gordon Katarzyna de Huntley zob. Morsztynowa Katarzyna z Gordon de Huntley
Goszczyński Seweryn 817

— *Sobótka* 218

Górka Łukasz 191

Górkowa Elżbieta zob. Halszka z Ostroga

Górkowie 553

Górnicki Łukasz 175–191, 234, 256, 277, 426, 428, 458, 477, 530, 537, 539, 615, 769, 770, 799

— *Dworzamin polski 176–189*, 426, 428, 594, 615

— *Dzieje w Koronie Polskiej* 190, 191

— *Rozmowa Polaka z Włochem o wolnościach i prawach polskich* 189, 190, 799

Granowska Elżbieta zob. Elżbieta Granowska
Grzegorz z Sanoka 46, 47

Guarini Giovanni Battista 365

— *Wierny pasterz* 365 zob. też Lubomirski
Jerzy Sebastian

Gustaw II Adolf, król szwedzki 359

Halszka z Ostroga (Elżbieta Górkowa) 191

Hanek herbu Ostoja 38

Hauteroche Noël 626

— *Les Nobles de province (Szlachta prowincjonalna)* 626

Heidenstein Reinhold 224–239

— *De bello Moscovitico commentariorum libri sex (Pamiętniki o wojnie moskiewskiej)* 234–239

— *Rerum Polonicarum libri duodecim (Rzeczy polskich ksiąg dwanaście)* 234

Heliasz, dominikanin 519

Heliodor z Emesy 384

— *Etiopiki (Teagenes i Charykleja)* 384

Helvétius Claude Adrien 745

Henryk VI, król angielski 815

Henryk IV, król francuski 479

Henryk z Kolonii 25

Henryk Walezy, król polski 147, 199, 215, 240, 520

Herbert Fryderyk (Frydrusz) 174, 175, 230, 232, 233

Herder Johann Gottfried von 761

— *Pomysły do filozofii dziejów rodzaju ludzkiego* 761

Hermias (Hermejas) 543

Hezjod 161, 245

Historia Aleksandra Macedońskiego zob. *Aleksandreida*

Historia o siedmiu mędrkach 95, 97, 276

— przekład anonimowy: *Historija piękna z przykłady nadobnymi o Poncyjanie, cesarzu rzymskim, jako syna swego Dioklecjaniana dał w naukę i ku wychowaniu siedmi mędrcom* 97 zob. też Jan z Koszyczek, *Poncyjan...*

Historia trojańska

— przekład anonimowy: *Historija barzo piękna, uciezna i każdemu stanu, tak rycerskiemu, jako też i inszemu pospolitemu istic pożyteczna, gdyż w sobie osobiowych przykładów ma barzo wiele, o zburzeniu a zniszczeniu onego sławnego a znamienitego miasta i państwa trojańskiego* 99, 206

Historie rzymskie zob. *Gesta Romanorum*

Historija o żywocie i znamienitych sprawach Aleksandra Wielkiego... zob. *Aleksandreida*

Homer 196, 206, 216, 354, 358, 536, 539, 544, 545, 554, 583, 648, 660, 684

— *Iliada* 196, 205, 206, 544, 760 zob. też Kochanowski Jan, *Monomachija Parysowa...* i Staszic Stanisław

— *Odyseja* 554, 660, 728

Horacy (Quintus Horatius Flaccus) 8, 106, 196, 198, 213, 214, 229, 279, 311, 313, 328, 409, 482, 498, 536, 537, 542, 564, 583, 610, 669, 685, 687, 710, 788

— *List do Pizonów* 334, 478

Hozjusz Stanisław 104, 149, 259, 272

Hrebniński Dionizy 715

Hunyadi János 243

Hussowski Mikołaj 73–76, 191

— *Carmen de statura, feritate ac venatione bisontis (Poemat o postawie i dzikości żubra oraz o polowaniu na niego)* 74–76, 245, 246

Igelström Josif Andriejewicz 816

Julia, córka Cezara 516

Juvenalis zob. Juwenalis

Iwan IV Groźny, car moskiewski 216, 234

Jabłonowski Jan Stanisław 455

— *Skrupul bez skrupułu w Polsce* 455

Jadwiga, królowa polska 32, 33, 38, 41, 42, 513, 731

Jagiellonowie 32, 69, 469, 502, 554, 834

- Jagiellończyk Kazimierz zob. Kazimierz IV
Jagiellończyk
Jagiellończyk Władysław zob. Władysław III
(Warneńczyk)
Jagiello zob. Władysław II Jagiello
Jakub z Paradyża 33
Jakubowski Jan Zygmunt 7–14
Jan z Czarnolasu zob. Kochanowski Jan
Jan Kanty św. 775
Jan z Koszyczek 90–99
przekłady:
– *Historyje rozmaite z rzymskich i z innych dziejów wybrane z wykłady ich obyczajnymi, ludzi ku rozmówieniu mądrości i też innych cnót przywodzące* 95–97
– *Poncyjan, który ma w sobie rozmaite powieści mile barzo ku czcieniu, wzięte z «Rzymskich dziejów»* 97–99
– *Rozmowy, które miał król Salomon mądry z Marchottem grubym a sprośnym* 91–93, 95
– *Sowiżrzał krotofilny i śmieszny, urodzenie, żywot, postęпки i dokonanie jego dziwne* 93–95
Jan z Ludziska 46
Jan Nepomucen św. 708
Jan I Olbracht, król polski 47, 69, 150
Jan II Kazimierz, król polski 274, 323, 327, 328, 345, 355, 362, 376, 419, 424, 425, 440, 465, 487, 504, 731, 786, 801
Jan III Sobieski, król polski 274, 345, 387, 408, 410, 424, 426, 441, 444, 571, 595, 659, 731, 734
Jan z Tarnowa zob. Tarnowski Jan
Jan z Wiślicy 71, 72
– *Bellum Pruthenum (Wojna pruska)* 71
Jandołowicz Marek 644
Janicki Klemens 76–82, 102, 191, 272
– *In polonici vestitus varietatem et inconstantiam (Na różnorodność i niestłość odzieży polskiej)* 77
– *Tristium liber, variarum elegiarum liber (Smutków księga, różnych elegii księga)* 77
Elegia do Najświętszej Panny 77
O sobie samym do potomności 78–82
Janicki, ojciec poety 78, 82
Janko z Czarnkowa 24–26
– kronika łacińska 24, 25
– *Kronika wielkopolska* 25, 26
Powieść o Walcerzu Udałym i Helgundzie 26, 27
Jarosław Bogoria ze Skotnik 519
Jasiński Jakub 470
Jezus Chrystus, Bóg-Człowiek... zob. *Pieśń o Męce Pańskiej*
Jodłowska Maria 12
Jordan Paweł Ursyn 314
Jungingen Ulrich von 38, 41
Jurkowski Jan 289
– *Poselstwo z Dzikich Pól od Sowiżrząla do mało cnotliwej drużyny* 288, 289
Juwenalis (Decimus Iunius Iuvenalis) 328, 482
Kadłubek Wincenty 18, 19–22, 24, 37, 46, 70, 241, 512, 514, 516, 545, 550, 567, 835
– kronika 19–22, 24, 514, 516, 545
Kallimach (Kallimachos), poeta grecki 46
Kallimach (właśc. Filippo Buonaccorsi) 46, 47
Kalwin Jan 285
Kamieński Adolf Bartłomiej 511
– przekład z francuskiego: *Przyjaźń patriotyczna* 511
Kamieński Maciej 814
Kant Immanuel 676
Kantecki Antoni 248
Kantymir, basza 295
Karambej, wódz turecki 791
Karnkowski Stanisław 520
Karol V, cesarz 77
Karol IX Sudermański, król szwedzki 263
Karol X Gustaw, król szwedzki 323, 354
Karol XII, król szwedzki 442
Karpieńska Maria 696, 698
Karpieńska Rozalia 676, 677
Karpieński Andrzej 674–678, 697
Karpieński Franciszek 486, 674–710, 711, 714, 716–718, 726, 729
– *Bóg się rodzi* zob. *O Narodzeniu Pańskim*
– *Do Dymitra Koszelewa, litewsko-grodzieńskiego gubernatora, oddając mu książkę «Rozmów Platona»* 703
– *Do Justyny* 694
– *Do Justyny tęskność na wiosnę* 694, 695, 716
– *Do księcia Mikołaja Repnina, generała, gubernatora Litwy* 1796 681
– *Do pasterki* 685
– *Duma* 699–701, 730, 792
– *Duma Lukierdy* 702, 704, 705
– *Głos zabitego do sądu* 701
– *Kiedy ranne* zob. *Pieśń poranna*
– *Laura i Filon* 687–694
– *List wymawiający się* 686, 726
– *Marsz dla żołnierzy* 699
– *Matka wyprawia syna do obozu* 701

- Mazurek 701
- Mysli jesienne 685
- przekład: *Ogrody* (Jacques Delille) 684
- O Narodzeniu Pańskim 708–710
- O nieszczęściach ojczyzny i rzezi humanńskiej 698
- O powinnościach obywatela 699
- O szczęściu człowieka w towarzystwie, czyli o Rzeczypospolitej 678, 680, 682
- O wielkości Boga 708
- O wymowie w prozie albo wierszu 682–684, 701
- pamiętniki 674–677, 680, 682, 702
- Pieśni 685, 694
- Pieśni nabożne 685, 708, 709
- Pieśń dziada sokalskiego w kordonie cesarskim 702, 705, 706
- Pieśń dziękczynna za ustawę 3 maja 1791 roku 699
- Pieśń mazurska 701, 703
- Pieśń poranna 674, 708, 709
- Pieśń wieczorna 674, 708
- Podróż z Dobiecka na Skalę 685
- Powietrze i wojna 698–700
- Powrót z Warszawy na wieś 696–698
- Przeciwko deistom 679, 708
- Przeciwko fanatyzmowi 679
- Przeciwko pojedynkom 681
- Przypomnienie dawnej miłości 695, 696
- przekład: *Psalmy Dawida* 676, 685
- Rozmowy Platona z uczniami swoimi 679, 703
- Sielanki 685–687, 694, 698
- Tęskność do kraju 681
- Trzeba się kochać 682
- Wiersze różne 685
- Wszystkie nasze zob. *Pieśń wieczorna*
- Zabawki wierszem i prozą 685, 708
- Zabawki wierszem i przykłady obyczajne 685, 708
- Żale Sarmaty nad grobem Zygmunta Augusta 702, 703, 706–708, 826
- Żebrak przy drodze 678, 701
- Karteusz zob. Descartes
- Karyłowski Tadeusz 311–315
- Kasprowicz Jan 74
- Katarzyna II, cesarzowa rosyjska 474, 644, 645, 659, 660, 662, 681, 731, 789–791, 802, 803, 805, 807
- Kato Starszy Cenzor (Marcus Porcius Cato Maior Censorius) 433
- Katullus (Caius Valerius Catullus) 208, 213, 542
- *Placze na śmierć wróbla* 797
- Kazania gnieźnieńskie* 28, 29
- Kazania świętokrzyskie* 28, 29
- Kazimierz I Odnowiciel, książę polski 62, 333, 516
- Kazimierz II Sprawiedliwy, książę polski 19
- Kazimierz III Wielki, król polski 18, 23–25, 33, 38, 93, 198, 503, 519, 569, 583, 709, 731, 800
- Kazimierz IV Jagiellończyk, król polski 32, 35, 36, 46–48, 503
- Kesling Walter 66
- Kikierzyc Dypold 40
- Kinga św., księżna krakowska i sandomierska 27, 28
- Kitowicz Jędrzej 521–530
 - *Opis obyczajów i zwyczajów za panowania Augusta III* 522–530
 - *Pamiętniki* 521, 522
- Klemens XIV, papież 470
- Klemens, platnerz krakowski 66
- Klonowicz Sebastian 244–256, 270, 277, 663
 - *Flis, to jest spuszczenie statków Wisłą i inszymi rzekami do niej przypadającymi* 245, 248–251
 - *Roxolania* (Ruś Czerwona) 245–248
 - *Victoria deorum, in qua continetur veri herois educatio* (Zwycięstwo bogów, w którym się mieści prawdziwego bohatera wychowanie) 245, 251, 252
 - *Worek Judaszów* 245, 252–256, 285, 663
 - *Żale nagrobne* 245
- Kmita Piotr 80
- Knapski Grzegorz 337, 338
- Kniaźiewicz Karol Otton 470
- Kniaźnin Franciszek Dionizy 486, 710–736, 827
 - *Babia Góra. Do Pawła Czempieńskiego, gdy objeżdżał góry krakowskie* 726–729
 - *Bajki* 711
 - *Orzeł biały i trzy orły czarne* 711–714
 - *Balon* 710
 - *Carmina* 711
 - przekład łaciński: *Treny* (Jan Kochanowski) 711
 - *Cyganie* 720–726
 - przekład: *Cyklop* (Teokryt) 710
 - *Do Boga* («Od Ciebie moja niech zabrzmie lira») 729
 - *Do Boga* («Ty nami władasz, sprawiedliwy Boże») 731, 735, 736
 - *Do Dionizego Hrebickiego* 715
 - *Do Jana Rembelskiego* 716, 717

- *Do Kachny dworki Bartosz sielanin* 719
- *Do Krakowa* 730, 731'
- *Do księżnej Wirtemberskiej* 730
- *Do Litwy* 731
- *Do Najświętszej Panny* 729
- *Do nocy* 715
- *Do ojczyzny* («Czcigodna matko zacnego narodu») 731, 735
- *Do ojczyzny* («Kędyż te słupy, te granice twarde?...») 730, 733, 734, 792
- *Do Tadeusza Kościuszki* 731
- *Do wásów* 731, 734, 735
- *Do zgody* 731
- *Dwie gałązki* 716
- *Dwie lipy* 716
- *Erotyki* 711, 714
- *Hejnał na dzień 3 Maja 1792 roku* 731
- *Hymn do Boga* («Ojczy! to bowiem imię Ci właściwe») 729
- *Krosienka* 718, 719
- *Matka obywatelka* 730, 732, 733
- *Matka Spartanka* 729, 730
- *Na rewolucyjną 1794 roku* 731, 732
- *O Kleonie* (myśl z angielskiego) 717
- *Pasterz* 718
- *przekład z francuskiego: Pieśni Osjana* 710, 711
- *Poezyje* 711
- *Poranek* 715
- *Troiste wesele* zob. *Trzy gody*
- *Trzy gody* 720, 721, 817
- *Wiersze* 711
- Knutel Janas (pseud.) 287
- Kochanowska Anna z Białaczowskich 191–193, 228
- Kochanowska Dorota z Podlódowskich 193, 214, 226
- Kochanowska Hanna 193
- Kochanowska Orszula (Urszula) 193, 197, 225–228
- Kochanowski Jan 5, 8, 30, 102, 106, 171, 191–228, 229, 230, 234, 241, 243, 244, 256, 277, 278, 280, 281, 299, 301, 313, 318, 330, 336, 340, 354, 383, 409, 411, 423, 458, 477, 483, 486–489, 498, 499, 505, 530, 532, 535–537, 539, 571, 572, 648, 657, 676, 694, 698, 701, 709, 834, 835
- *Carmen macaronicum* (Wiersz makaroniczny) 199, 200
- *Fraszki* 192–194, 198, 207–213, 411, 572, 653
- *Gallo crocitant* (Kogutowi gdakającemu) 199
- *Jezda do Moskwy* 202
- *Monomachija Parysowa z Menelausem* (z Homera) 196
- *Muzy* 195, 196, 301
- *Odprawa posłów greckich* 193, 205–207
- *Pamiętka wszystkim cnotami hojnie obdarzonemu Janowi Baptyście hrabi na Tęczylinie* 202
- *Pieśni* 8, 192, 198, 207, 213–219, 313, 347, 694, 715
- *Sobótka* 193, 217–219, 317, 318, 340, 487, 613
- *Proporzec albo hold pruski* 205
- *Psalterz Dawidów* 30, 106, 193, 198, 219–225, 535, 676, 685, 709
- *Satyr albo dziki mąż* 192, 198, 203–205, 328, 354, 505
- *Szachy* 192, 200–202
- *Treny* 11, 106, 193, 197, 198, 207, 219, 225–228, 536, 711, 813, 834 zob. też Franciszek Dionizy Kniaźnin, *Carmina*
- *przekład: Zjawiska* (Aratos z Soloi) 217
- *Zuzanna* 202, 280
- Kochanowski Piotr 340–343, 483, 537, 683
- *przekłady:*
- *Goffred abo Jeruzalem wyzwolona* (Torquato Tasso) 340–343, 353, 483, 537, 683
- *Orland szalony* (Lodovico Ariosto) 340
- Kochanowski Piotr, ojciec Jana 191, 193
- Kochowska Marianna z Misiowskich 411, 419, 420
- Kochowski Wespazjan 408–423
- *Annalium Poloniae ab obitu Vladislai IV climacter...* (*Roczników polskich od śmierci Władysława IV klimakter...*) 418
- *Lyrice polskie w nie próżnującym próżnowaniu napisane* zob. *Nie próżnujące próżnowanie*
- *Nie próżnujące próżnowanie, ojczystym rymem na Lyrice i Epigrammata polskie rozdzielone i wydane* 409–417
- *Psalmodia polska* 230, 272, 280, 408, 418–423, 435
- *Trybut należyty wdzięczności wszystkiego dobrego Darczy, Panu i Bogu, albo Psalmodyja polska za dobrodziejstwa boskie dziękująca* zob. *Psalmodia polska*
- Kołłątaj Hugo 470, 471, 477, 610–612, 767–787, 834, 835
- *Anonima listów kilka* zob. *Listy Anonima*
- *Do Prześwieatnej Deputacyi dla ułożenia projektu konstytucyi rządu polskiego, od sejmu wyznaczanej* 781–787

- *Do Stanisława Malachowskiego, referendarza koronnego, marszałka sejmowego i konfederacji generalnej, Anonima listów kilka* zob. *Listy Anonima*
- *Listy Anonima* 768, **777–781**
- *O ustanowieniu i upadku Konstytucji polskiej 3 maja* (współautorzy: Franciszek Ksawery Dmochowski oraz Ignacy i Stanisław Kostka Potoccy) 782
- *Pamiętniki historyczne do objaśnienia dziejów mego czasu służące* (dzieło zamierzone) 774
- *Porządek fizyczno-moralny, czyli nauka o należyciach i powinnościach człowieka, wydobytych z praw wiecznych, nieodmiennej i koniecznych przyrodzenia* 770–774
- *Prawo polityczne narodu polskiego, czyli układ rządu Rzeczypospolitej* 781, 782
- *Stan oświecenia w Polsce w ostatnich latach panowania Augusta III* 774–777
- Konarski Stanisław 9, **457–468**, 469–471, 483, 488, 489, 546, 736, 745, 769
- *De emendandis eloquentiae vitiis* (*O poprawie wad wymowy*) 459
- *O skutecznym rad sposobie albo o utrzymaniu ordynaryjnych sejmów* 457, **460–468**
- *Tragedya Epaminondy* 459, 460
- Konaszewicz-Sahajdaczny Piotr 387, 388
- konfederatów barskich poezja 708
- Konieczpolski Stanisław 295
- Konstancja, królowa polska 294
- Kopczyński Onufry 543
- *Gramatyka* 543
- Kopernik Mikołaj 33, **71**, 102, 115, 471, 598
- *De revolutionibus orbium coelestium* (*O obrotach ciał niebieskich*) 71
- Korsak Rajmund 447
- Kosnówna (Kościeniówna) Zofia zob. *Rejowa Zofia z Kosnów*
- Kossakowski Józef 755, 788, 804, 806
- Kossakowski Szymon 802, 804, 806
- Kossowska Barbara 653, 655
- Koszelew Dymitr 703
- Koszuński Stanisław 120
- *przekład: Księgi o wychowaniu i o ćwiczeniu każdego przełożonego, nie tylko panu, ale i poddanemu każdemu ku czytaniu barzo pożyteczne* (Reinhard Lorichius) 120
- Kościuszko Tadeusz 470, 484, 521, 522, 532, 674, 681, 711, 731, 732, 760, 768, 769, 788, 790, 803, 818, 826, 828
- Kowalicki Franciszek 447
- Koziebrodzka Franciszka 682
- Kozłowski Paweł 314
- Koźmian Kajetan 479
- *Stefan Czarniecki* 582
- Krajewski Michał 483
- *Podolanka* 483
- Krasiccy 553
- Krasicka Anna ze Starzechowskich 530, 531
- Krasicka Brygida zob. *Starzeńska Brygida z Krasickich*
- Krasicki Ignacy 449, 451, 477, 483, 484, 486, 489, 498, **530–607**, 608, 645, 648–650, 655–657, 663, 665, 673, 674, 708, 710, 769, 770, 834, 835
- *Antymonachomachia* 558–559
- *Apostrofa do miłości ojczyzny* 542, 543, 545
- *bajki* **572–575**, 650, 673, 711, 791
- *Atlas i kitaj* 578
- *Bajki i przypowieści na cztery części podzielone* 572, 574
- *Bajki nowe* 572
- *Dewotka* 577
- *Do dzieci* 572
- *Doktor* 538
- *Doktor i zdrowie* 577
- *Drzewo* 579
- *Dwa gołębie* 574
- *Dwa żółwie* 576
- *Filozof* 576
- *Jągnię i wilcy* 577
- *Konie i furman* 577
- *Koniec bajek* 581
- *Kuglarze* 574
- *Kulawy i ślepy* 575
- *Małżeństwo* 576
- *Mądry i głupi* 578
- *Mysz i kot* 575, 576
- *Myszy* 574
- *Pan i pies* 538
- *Pijak* 579
- *Przyjaciół* 576
- *Przyjaciele* 573, 574, 580, 581
- *Ptaszki w klatce* 574, 576
- *Puchacz* 574, 579, 580
- *Szczur i kot* 575
- *Wilk i owce* («Choć przykro, trzeba cierpieć...») 574
- *Wilk i owce* («Wilk, chociaż to ostrożny...») 578, 579
- *Wilk pokutujący* 578
- *Wino i woda* 577
- *Wstęp do bajek* 573, 575

- komedie 583, 584, 798
 - Frant* 583
 - Krosienka* 583, 584
 - Łgarz* 583, 584
 - Mędrzec* 583
 - Pieniacz* 583
 - Satyryk* 583
 - Solenizant* 583
 - Statysta* 583
- *Listy* (rozprawka) 539, 541, 542
- listy 564–565, 570, 656, 657
 - Do Krzysztofa Szembeka, koadiutora plockiego* 565–567
 - Do ks. Adama Naruszewicza* 565, 567
 - Do księcia Stanisława Pomiatowskiego* 571, 572
 - Do pana Rotkiewicza* 565
 - Do pana wojewody ruskiego* 539–541
 - Podróż pańska. Do księcia Stanisława Pomiatowskiego* 565
- *Listy i pisma różne X.B.W.* 570
- *Mikołaja Doświadczynskiego przypadki przez niegoż samego opisane, na trzy księgi rozdzielone* 584–593, 813
- *Monachomachia, czyli Wojna mnichów* 205, 539, 550–558, 565, 665
- *Myszeidos pieśni X* 539, 543–550, 551
- *O rymotwórstwie i rymotwórcach* 582
- *Pan Podstoli* 584, 593–607
- *Przypadki Doświadczynskiego zob. Mikołaja Doświadczynskiego przypadki*
- *satyry* 559–565, 572, 617
 - Człowiek i zwierzę* 560
 - Do króla* 533, 559
 - Marnotrawstwo* 562
 - Palinodia (Odwolanie)* 563
 - Pan niewart sługi* 563, 564
 - Pijaństwo* 562, 563
 - Pochwała wieku* 560, 561
 - Pochwały milczenia* 564
 - Podróż* 559
 - Szczęśliwość filutów* 563
 - Świat zepsuty* 536, 561, 564, 649, 672, 730
 - Wziętość* 564
 - Złość ukryta i jawna* 562, 563
 - Zona modna* 562, 563, 565
- *Wojna chocimska* 486, 581–582, 594
- *Zbiór potrzebniejszych wiadomości porządkiem alfabetu ułożonych* 582
- *przekład: Życia zacnych mężów z Plutarcha* 582, 583
- Krasicki Jan 530, 531
- Kraśński Zygmunt 34, 267, 441, 659
 - *Nieboska komedia* 11, 659
 - *Przedświt* 315
 - *Psalm dobrej woli* 699
- Kraszewski Jan Aleksander 658
- Kraszewski Józef Ignacy 469
 - *Diabeł* 469
- Kridlar Mikołaj 66
- Kromer Grzegorz 146
- Kromer Marcin 75, 105, 145–149, 423
 - *De origine et rebus gestis Polonorum (O pochodzeniu i czynach Polaków)* 145–147, 489
 - *Polonia, sive de situ, populis, moribus, magistratibus et republica regni Polonici (Polska, czyli o położeniu, narodach, obyczajach, urzędach i rzeczy pospolitej królestwa polskiego)* 147–149, 523
 - *Rozmowy dworzanina z mnichem* 145
- Kromerowa Agnieszka 146
- Kronika turecka zob. *Pamiętniki janczara*
- Krowicki Marcin 166, 167
- Krótkie uwagi nad pismem pana Wojciecha Turskiego 613
- Kryłow Iwan Andriejewicz 574
- Krzycki Andrzej 72–73, 79, 80
 - *Religionis et Reipublicae querimonia (Skarga Religii i Rzeczypospolitej)* 73
- Krzyżanowski Julian 315
- Kserkses I, król perski 175
- Kwintylian (Marcus Fabius Quintilianus) 279, 478
- La Chaussée Pierre Claude Nivelles de 614
 - *Le Préjugé à la mode (Pojednani małżonkowie)* 614
- Lafontaine Jean de 477, 482, 537, 574, 648–650, 673, 710, 715
- Legenda o św. Aleksym* 56–59
- Leibniz Gottfried Wilhelm 592, 738
- Lelewel Joachim 513, 515, 648
- Lenart św. 104
- Léonard Nicolas 686, 687
 - *Idylles morales (Sielanki obyczajne)* 686
 - *Niewinność miłości* 687
- Leonidas, król spartański 175
- Leopolda Jan 106 zob. też *Biblia Szarffenbergera*
- Lesage Alain René 592
 - *Diabeł kulawy* 592
 - *Gil Blas* 592
- Leszczynski Stanisław zob. Stanisław Leszczyński
- Leszek Biały, książę polski 19

- Libera Zdzisław 13
 Ligęzianka Konstancja zob. Lubomirska Konstancja z Ligęzów
 Likurg 133, 566
 Lipsius Justus 428
 Lipska Zofia z Potockich 381
 Lipski Jan, podkanclerzy koronny 455
 — *Wolność polska rozmową Polaka z Francuzem roztrząsniona* 455
 Lipski Jan, rotmistrz 388
 Liwiusz (Titus Livius) 37, 47, 106, 338, 356
 — *Historia* 356
 Lizyp 659
 Locke John 474, 475
 Lorichius Reinhard 120
 — *De institutione principum* 120 zob. też Koszutki Stanisław
 Lubelczyk Jakub 220
 Lubomirska Elżbieta zob. Potocka Elżbieta z Lubomirskich
 Lubomirska Elżbieta (Izabela) z Czartoryskich 664
 Lubomirska Konstancja z Ligęzów 444
 Lubomirski Aleksander 347
 Lubomirski Edward 731
 Lubomirski Jerzy Sebastian 273, 274, 365, 408, 418, 424, 425, 438, 440, 441, 444, 504
 — przekład: *Wierny pasterz* (Giovanni Battista Guarini) 365
 Lubomirski Stanisław 388, 521
 Lubomirski Stanisław Herakliusz 280, 423–438, 444, 460, 537, 797, 835
 — *Adverbiorum moralium, sive de virtute et fortuna libellus (Adverbia moralne abo o cnocie i fortunie książeczka)* 425
 — *De vanitate consiliorum liber unus (O uludzie rad księga jedna)* 432, 433, 460
 — przekład: *Ecclesiastes* 434
 — *Myśli o wieczności, czyli Decymka myśli świętych* 434, 435
 — *Rozmowy Artaksesa i Ewandra* 426–432
 — *Tobiasz wyzwolony, to jest Księgi Tobiaszowe z Pisma świętego* 435–438, 544
 Lubrański Jan 79, 738
 Lucanus zob. Lukan
 Lucjan (Lukian) 346, 347, 537, 583
 — *Rozmowy zmarłych* 583
 Lucjusz Emiliusz (Lucius Aemilius) 356
 Lucretius zob. Lukrecjusz
 Ludgarda 702, 704, 705
 Ludwik XIV, król francuski 345, 474, 477
 Ludwik XV, król francuski 455
 Ludwik z Granady 228
 Ludwik I Wielki (Ludwik Węgierski), król węgierski i polski 24, 25, 32, 41
 Lukan (Marcus Annaeus Lucanus) 279, 355, 362, 423
 Lukian zob. Lucjan
 Lukierda zob. Ludgarda
 Lukrecjusz (Titus Lucretius Carus) 661
 — *De rerum natura (O rzeczywistości)* 661
 Luther Martin 73, 103, 145, 166, 285, 375
 Łaski Hieronim Jarosław 150
 Łaski Jan 85
 Łaski Olbrycht 212
 Łącka Anna z Remiszowskich zob. Paskowa Anna z Remiszowskich
 Łuski Stefan 666
 Łyszczyński Kazimierz 274
 Mably Gabriel Bonnot de 594
 — *Polityczna sytuacja w Polsce* 594
 Machiavelli Niccolò 151
 Maciej z Miechowa 71
 — *Chronica Polonorum (Kronika Polaków)* 71, 135, 144
 Maciej z Raciąży 53
 — *Pieśń o Zwiastowaniu* 53, 54
 Maciejowski Bernard 266
 Maciejowski Samuel 138, 178, 426
 Macpherson James 480
 — *Pieśni Osjana* 480–481, 486, 487, 673, 684, 685, 701–703, 710, 711, 715, 811, 833 zob. też Książnin Franciszek Dionizy
 Maksymilian, arcyksiążę austriacki, kandydat do tronu polskiego 189
 Maksymilian I, cesarz 138
 Malczewski Antoni 215, 229, 389
 — *Maria* 215, 229, 389
 Małachowski Jacek 611
 Małachowski Stanisław 12, 768, 777, 800
 Manzoli Pier Angelo 114
 Marchot zob. Jan z Koszyczek, *Rozmowy, które miał król Salomon mądry z Marchotem grubym a sprośnym*
 Marcin z Tours św. 262
 Marcjalis (Marcus Valerius Martialis) 279
 Marek Aureliusz, cesarz rzymski 583
 Marek książdz zob. Jandolołowicz Marek
 Maria Ludwika, królowa polska 345–347, 440
 Maria Magdalena św. 311
 Maria Teresa, cesarzowa 676, 802
 Marino Giambattista 279, 346, 348, 423, 568
 — *Adonis* 279, 347

- *Koloander wierny, Leonildzie przyjaźni dotrzymujący* 568
- Mariusz (Caius Marius) 433
- Marivaux Pierre Carlet de Chamblain de 593, 614
- *La Double inconstance* (Powtórne zakocha-
nie się) 614
- *La Mère confidente* (Matka konfidentka) 614
- *Les Serments indiscrets* (Przysięgi miłosne) 614
- *Życie Marianny* 593
- Marsylianka 543
- Martialis zob. Marcialis
- Matejko Jan 270
- Mateusz Ewangelista św. 96, 97, 292
- Mateusz z Krakowa 33
- Mateusz z Osieka 25
- Matłaszewski Prokop (pseud.) 286
- *Baba abo stary inwentarz* 286
- Matuszewicz Marcin 443
- pamiętniki 443
- Melanchton Philipp 166
- Menippos z Gadary 570
- Metzell Ludwik 660
- Mędlicka Katarzyna zob. Staszicowa Katarzy-
na z Mędlickich
- Michał Korybut Wiśniowiecki, król polski 274,
345, 418, 440, 441
- Mickiewicz Adam 10, 34, 196, 198, 216, 220,
243, 261, 263, 267, 275, 277, 441, 539,
574, 610, 644, 648–650, 656, 660–662, 674,
685, 687, 726, 737, 743, 745, 746, 750, 772,
790, 835
- bajki 574, 650
- *Dudarz* 717
- *Dziady* 243, 500, 610, 674, 694
- *Grażyna* 243, 340
- «Już się z pogodnych niebios oćma zdarła
smutna» 648
- *Kartofla* 660
- *Konrad Wallenrod* 243
- *Literatura słowiańska* 10
- *Oda do młodości* 216, 500, 745, 746
- *Pan Tadeusz* 11, 205, 263, 496, 627, 648,
659, 798
- *Pierwiosnek* 144
- *Prelekcje paryskie* 648
- *Świtez* 717
- *To lubię* 717, 726
- *Wiersz do Lelewela* 648
- *Zima miejska* 648, 656
- *Żywila* 243
- Miechowita Maciej zob. Maciej z Miechowa
- Mielecki Mikołaj 236
- Mielsztyński Jakub 136
- Mier Wojciech (Albert) 656
- Mieszko I, książę polski 19, 23
- Mieszko II, król polski 516, 517, 786
- Mieszko, syn Bolesława Śmiałego 21
- Mijkowski Jacek 291–294
- *Kokosz... za kolędę dana* 292–294
- Milton John 537, 683, 834
- *Raj utracony* 537, 683
- Minucjusz Feliks (Minucius Felix) 217
- *Oktawiusz* 217
- Misiowska Marianna zob. Kochowska Marian-
na z Misiowskich
- Mniszchowie 520
- Mniszchówna Maryna 359
- Modlitewnik Nawojki 49
- Modlitewnik siostry Konstanczy 49
- Modlitwy ubogiego Wacława 49
- Modrzewski Frycz Andrzej 34, 102, 149–166,
167, 168, 189, 204, 241, 256, 258, 267,
269, 270, 321–323, 340, 456, 477, 597,
748, 769, 834, 835
- *Ad senatum, equites populumque polonum
oratio Philaetis Peripatetici* (Do senatu,
rycerstwa i narodu polskiego mowa Prawdo-
mówcy Perypatetyka) 150
- *Ad Serenissimum et Inclitum Regem Polo-
niae Sigismundum Augustum Lascius, sive
de poena homicidii* (Do Najjaśniejszego
i Przesławnego Króla Polskiego Zygmunta
Augusta Łaski, czyli o karze mężobójstwa)
150
- *De Republica emendanda* (O naprawie
Rzeczypospolitej) 106, 149, 151–166, 483
zob. też Bazylík Cyprian
- Mokronowski Stanisław 470
- Molière (właśc. Jean Baptiste Poquelin) 448,
477, 482, 492, 493, 537, 558, 583, 614,
797, 834
- *Amfitrion* 614 zob. też Zabłocki Franciszek
- *Le Médecin malgré lui* (Doktor z musu) 614
zob. też Zabłocki Franciszek
- *Mizantrop* 614 zob. też Zabłocki Franciszek
- *Świętoszek* 558
- Montaigne Michel Eyquem de 423, 428, 647
- *Essais* (Próby) 423
- Montanus zob. Montaigne
- Montemayor Jorge de 372
- *Diana* 372
- Montesquieu Charles Louis de Secondat 474,
647

Morawski Franciszek Dzierżykraj 709
 — Dworzec mojego dziadka 709
 Morski Tadeusz 611
 — Uwagi nad pismem Seweryna Rzewuskiego...
 «O sukcesji tronu w Polsce» 611
 Morsztyn Hieronim 344, 345
 — Antypasty małżeńskie, trzema uciesznymi
 historyjami: o Białuście królowie, o Gali-
 sie i Filidzie i o Przemyślawie księciu oświe-
 cimskim, jako wdzięcznego smaku cukrem
 prawdziwej a szczerzej miłości małżeńskiej
 zaprawione 344
 Historyja ucieszna o zacnej królowie Ba-
 łaluście 276, 344, 365
 Morsztyn Jan Andrzej (Jędrzej) 272, 278,
 279, 345-353, 365, 409, 694, 714
 — przekład: *Amintas* (Torquato Tasso) 365
 — przekład: *Cid albo Roderik, komedya hisz-
 pańska* (Pierre Corneille) 346, 459
 — *Kanikuła albo psia gwiazda* 347-353
 — *Lutnia* 347-353
 — przekład: *Psyche z Lucyjana, Apulejusza,
 Marina* 346, 347, 365
 Morsztyn Zbigniew 275
 — *Pieśń w ucisku* 275
 Morsztynowa Katarzyna z Gordon de Huntley
 345
 Morsztynówna Katarzyna zob. Potocka Kata-
 rzyzna z Morsztynów
 Mostowska Anna z Radziwiłłów 243
 — *Astolda* 243
 Mostowski Tadeusz Antoni 789
 Murzynowski Stanisław 105, 106 zob. też
 Biblia Seklucjana
 Mustafa I, sultan turecki 355
 Myszkowski Piotr 192, 196, 200, 205, 698
 Napoleon I, cesarz Francuzów 763
 Naruszewicz Adam 20, 37, 315, 477, 486,
 497-521, 530, 536, 539, 565, 567-570,
 619, 663, 665, 708, 769, 774
 — *Dytyramb z powodu zupełnego ozdrowienia
 Jego Królewskiej Mości* 499
 — *Dziecięciu nowo urodzonemu* 499
 — przekład: *Dzieła wszystkie* (Tacyt) 512
 — *Głos umarłych* 501-504, 512, 513, 731
 — *Historyja Jana Karola Chodkiewicza, wo-
 jewody wileńskiego, hetmana Wielkiego
 Księstwa Litewskiego* 519-521
 — *Historyja narodu polskiego* 476, 497, 513-519
 — *Memoryał względem pisania historyi na-
 rodowej* 513

— *O powinnościach człowieka w towarzy-
 stwie* 500
 — *Satyry* 505-506, 617
 Chudy literat 505, 506, 508-512, 530
 Glupstwo 505
 Małżeństwo 505
 O prawdziwym szlacheństwie 505
 Palac pochlebstwa 505
 Reduty 505-508
 Sekret 505
 Wiek zepsuty 505, 506
 Nieborackowski Jadam (pseud.) 281
 Niebyliński Frant (pseud.) 281
 Niemcewicz Julian Ursyn 470, 486, 610, 642,
 711, 714, 729, 788-812, 813, 827, 835
 — bajki 791
 Krety 791-794
 Pożar, bajka oryginalna 803, 811, 812
 Źródła i strumyki 791
 — *Dumy polskie* 791, 792
 *Duma o Stefanie Potockim zob. Śpiewy
 historyczne*
 *Duma o Żółkiewskim zob. Śpiewy histo-
 ryczne*
 — *Forma prawdziwego wolnego rządu przez
 konfederacyję targowicką ułożona* 801
 — *Fragment Biblii Targowickiej: Księgi Szczę-
 snowe* 802
 — *Kazimierz Wielki* 800, 801
 — *Na hersztów targowickich* 803-805
 — *Obrona wojska moskiewskiego w Polsce*
Iwana Wasilewicza, oficera w tymże wojsku
 803, 805-808
 — *Pamiętniki czasów moich* 788, 799
 — *Powrót posła* 496, 788, 796-800, 812
 — *Powrót syna do domu zob. Powrót posła*
 — *Śpiewy historyczne* 788, 792
 Duma o Stefanie Potockim 791, 792
 Duma o Żółkiewskim 791, 792, 794-796
 — *Wiosna* 803, 808-811
 — *Władysław pod Warną* 790-792
 — *Wojna kobiet* 790
 Niemcewicz Marcei 789
 Niemcewiczowa Jadwiga z Suchodolskich
 789
 Niesiecki Kasper 443, 444
 — *Korona Polska... na zaszczyt i nieśmiertel-
 ną sławę pamiętnych w tej ojczyźnie synów*
 podana 443, 444
 Norwid Cyprian Kamil 229
 Nowak-Dłużewski Juliusz 13
 Nowodworski Bartłomiej 295

- Oda do ojczyzny 664
 Odymalski Walenty 280
 — *Obleżenie Jasnej Góry* 280
 Ogiński Michał Kazimierz 666, 667, 671, 673
 Ogrody zdrowia 100
 Oktawian August, cesarz rzymski 50, 300, 648
 Olbracht zob. Jan I Olbracht
 Oleśnicki Zbigniew 35, 36, 40, 46
 Olgiard, wielki książę litewski 36, 41
 Opaliński Krzysztof 273, 275, **328–334**, 337, 384, 423
 — *Satyry albo przestrogi do naprawy rządu i obyczajów w Polsce należące* 328, 329
 Na ciężary i opresyję chłopską w Polsce 330–334
 Na ogolocene ściany w obronę 330
 Na terazniejsze w różnych zakonach obyczaje 330
 Na tych, co się sobie mądrymi i uczonymi zdadzą 329, 330
 Na złe ćwiczenie i rozpasaną edukacją młodzi 329
 Opaliński Łukasz 275, 328, **334–336**, 337, 347, 570, 769
 — *Coś nowego* 335
 — *Poeta* 334
 — *Polonia defensa (Obrona Polski)* 334
 — *Rozmowa plebana z ziemianinem albo dyskurs o postanowieniu terazniejszym Rzeczypospolitej i o sposobie zawierania sejmów* 335
 Opeć Baltazar 89, 91
 — *Żywot Pana Jezusa Krysta, Stworzyciela i Zbawiciela rodzaju ludzkiego, wedle ewangelistów świętych, z rozmyślaniami nabożnymi doktorów Pisma świętego krótko zebrany* 89, 262
 Orzechowska Jadwiga z Baranieckich 166
 Orzechowska Magdalena z Chelmskich 167, 170
 Orzechowski Stanisław 102, 137, 147, **166–175**, 191, 204, 230, 240, 252, 258, 277, 423, 835
 — *Annales (Roczniki)* 171, 191
 — *De lege coelibatus (O prawie bezżeństwa)* 166
 — *Quincunx, to jest wzór Korony Polskiej na cynku wystawiony* 169–175
 — *Rozmowa albo dialog około egzekucyjnej Polskiej Korony* 169–171
 — *Żywot i śmierć Jana Tarnowskiego, kasztelana krakowskiego, hetmana wielkiego koronnego* 171
 Orzechowski Stanisław, ojciec pisarza 166
 Osieński Ludwik 479
 Osjan zob. Macpherson James, *Pieśni Osjana*
 Osman II, sultan turecki 295–298, 313, 386–392, 394–398, 581, 582
 Ossoliński Jerzy 359
 Ostrogscy 553
 Ostrogska Anna zob. Chodkiewiczowa Anna z Ostrogskich
 Ostrogska Halszka zob. Halszka z Ostroga
 Ostroróg Jan 33, **47–49**, 86, 769
 — *Monumentum pro Reipublicae ordinatione (Memorial w sprawie uporządkowania Rzeczypospolitej)* 47–49
 Ostroróg Mikołaj 364
 Owen John 411
 Owidiusz (Publius Ovidius Naso) 79, 213, 219, 227, 317, 372, 423, 429, 656
 — *Metamorfozy* 366, 656
 Pac Michał Jan 529, 530
 Padniewski Filip 208
 Palingenius zob. Manzoli Pier Angelo
 — *Zodiacus vitae (Zwierzyniec niebieski życia)* 114
 Pamiętniki janczara 82, 83
 Paprocka Aniela zob. Węgierska Aniela z Paprockich
 Paprocki Bartosz (Bartłomiej) 286
 — *Herby rycerstwa polskiego* 286
 Parkosz Jakub 33
 Parny Évariste Désiré de Forges de 665
 Pascal Blaise 477
 Pasek Jan Chryzostom 280, **438–441**, 536, 674
 — *pamiętniki* 272, 281, 438, **441**, 674
 Paskowa Anna z Remiszowskich, lv. Łącka 440
 Paweł I, cesarz rosyjski 790
 Paweł IV, papież 194
 Paweł św., apostoł 159, 657
 Persjusz (Aulus Persius Flaccus) 328
 Perykles 648
 Petrarca Francesco 191, 213, 226, 228
 Petrycy Sebastian 322
 Phaedrus zob. Fedrus
 Piastowie 469, 502, 834
 Piątkiewicz W. 314
Pieśni lysogórskie 52, 53
Pieśni Osjana zob. Macpherson James
Pieśni, tańce i padwany zob. sowizdrzalska literatura
Pieśń o Męce Pańskiej 30, 31
Pieśń o zamordowaniu Jędrzeja Tęczyńskiego 66, 67

- Pięknorzycki Józef (pseud.) 281
 Pigoń Stanisław 9
 Pindar 330, 482, 498
 Piotr I Wielki, cesarz rosyjski 442, 686
 Piotrowin (właśc. Piotr z Janiszewa Strzemień-
 czyk) 514
 Piotrowski Gracjan 504-505, 584, 668
 — *Satyr przeciwko zdaniom i zgorzleniom*
wieku naszego 505
 Piramowicz Grzegorz 470, 676
 Pitagoras 642, 643
 Platon 106, 114, 151, 169, 213, 612, 647, 679, 703
 Pliniusz Młodszy (Caius Plinius Caecilius
 Secundus) 542
 — *Listy* 542
 — *Panegiryk* 542
 Plutarch 423, 428, 537, 582, 583
 — *Pisma moralne* 537, 560
 — *Żywoty porównawcze* 537, 582, 583 zob.
 też Golański Filip Neriusz i Krasicki
 Ignacy, *Życia zacnych mężów...*
 Podlódowska Dorota zob. Kochanowska Do-
 rota z Podlódowskich
 Poinset Antoine Alexandre Henri 816
 — *Le Sorcier (Czarownik)* 816
 Pol Wincenty 571
 Poliziano Angiolo 365
 — *Baśń o Orfeuszu* 365
 Pompejusz Wielki (Cnaeus Pompeius Magnus)
 362, 594
 Poniatowska Elżbieta zob. Branicka Elżbieta
 z Poniatowskich
 Poniatowski Józef 522, 653
 Poniatowski Michał Jerzy 522, 755
 Poniatowski Stanisław, bratanek królewski
 565, 571, 572, 646, 647, 660
 Poniatowski Stanisław August zob. Stanisław
 August Poniatowski
 Ponińska Marianna 682
 Poniński Adam 470, 484, 564, 671, 750, 755-
 —758, 802
 Poniński Józef 682
 Pope Alexander 480, 761
 — *O człowieku* 761
 — *Pukiel włosów ucięty* 545
*Postępek prawa czartowskiego przeciw narodo-
 wi ludzkiemu* 289
 Potiomkin Grigorij Aleksandrowicz 644
 Potocka Aleksandra z Rościszewskich 381
 Potocka Elżbieta z Lubomirskich 664
 Potocka Katarzyna z Morsztynów 381
 Potocka Zofia, córka Wacława zob. Lipska
 Zofia z Potockich
 Potocka Zofia z Celice-Clavone, lv. Wittowa
 660-662
 Potocki Ignacy 458, 470, 768, 782, 789
 — *O ustanowieniu i upadku Konstytucji pols-
 kiej 3 maja* (współautorzy: Franciszek Sa-
 lezy Dmochowski, Ignacy Kołłątaj i Sta-
 nisław Kostka Potocki) 782
 Potocki Jerzy 381
 Potocki Stanisław Kostka 649, 782
 — *O ustanowieniu i upadku Konstytucji pols-
 kiej 3 maja* (współautorzy: Franciszek Sa-
 lezy Dmochowski, Hugo Kołłątaj i Ignacy
 Potocki) 782
 Potocki Stanisław Szczęsny 540, 541, 644,
 659-661, 755, 789, 802, 804-806
 Potocki Stefan, hetman 792
 Potocki Stefan, syn Wacława 381
 Potocki Wacław 275, 381-408, 409, 439, 443,
 452, 458, 506, 536
 — *Argenida, którą Jan Barclaius po łacinie*
napisał, Wacław Potocki, podczaszy kra-
kowski, polskim wierszem przetłumaczył
 384-386, 540
 — *Moralia albo rzeczy do obyczajów, nauk*
i przestróg w każdym stanie żywota ludz-
kiego 399-407
 — *Ogród, ale nie plewiony; bróg, ale co krok*
to innego zboża; kram rozlicznego gatunku
 399-407
 — *Poczet herbów szlachty Korony Polskiej*
i Wielkiego Księstwa Litewskiego 382
 — *Syloret albo prawdziwy obraz nie osłabio-*
negu najdotkliwszymi przeciwnościami męs-
stwa 384, 385
 — *Transakcja wojny chocimskiej* zob. *Wojna*
chocimska
 — *Wojna chocimska* 272, 280, 381, 386-399,
 408, 581, 582
Powieść o papieżu Urbanie 49, 85
Powieść rzeczy istej o założeniu klasztoru na
Lysej Górze bractw zakonu Św. Benedykta
i też o tym, jako drzewo św. Krzyża na tę
górze jest przemieszono 90, 91
 Prażmowski Mikołaj 440
 Propertjusz (Sextus Propertius) 199, 213
 Prus Bolesław (właśc. Aleksander Głowacki)
 570
 Przemysław II, król polski 38, 515, 702, 704,
 705
 Przybylski Jacek 483
 Przybyszewski Stanisław 711
Psalterz floriański 28, 29-30, 49
Psalterz puławski 49

- Pussman Krzysztof 89
 — *Historija barzo cudna o stworzeniu nieba i ziemie* 89, 90
 Puteanus Ericius 328
- Quesnay François 770
 Quintilianus zob. Kwintilian
- Racine Jean Baptiste 448, 459, 477, 834
 Racine Louis 738
 — *Religia* 738 zob. też Staszic Stanisław
 Radoszowska 439
 Radziejowski Hieronim 273, 328, 801, 802
 Radziwiłł Janusz 273
 Radziwiłł Jerzy 266
 Radziwiłł Karol Stanisław (Panie Kochanku) 529, 530, 664, 755
 Radziwiłł Krzysztof 202
 Radziwiłł Michał Kazimierz (Rybeńko) 529
 Radziwiłł Mikołaj (Czarny) 106, 256
 Radziwiłłowie 529
 Radziwiłłówna Anna zob. Mostowska Anna z Radziwiłłów
 Radziwiłłówna Barbara zob. Barbara Radziwiłłówna
 Radziwiłłówna Krystyna 205
 Rakoczy Jerzy II, książę siedmiogrodzki 362, 438
 Rasyn zob. Racine
- Rej Mikołaj 102, 107–133, 140, 151, 152, 175, 191, 194, 197, 198, 217, 220, 241, 245, 260, 277, 280, 281, 286, 289, 337, 383, 384, 399, 506, 523, 524, 536, 537, 596
 — *Figliki albo rozlicznych ludzi przypadki dworskie* 132–133, 177
 — *Krótką rozprawa miedzy trzema osobami: panem, wójtem a plebanem* 102, 110–114, 118, 196, 263, 287, 328
 — *Postylla* 109, 110, 120, 217
 — *Przypowieści przypadek* zob. *Figliki*
 — *przekład: Psalterz Dawidów* 109
 — *Świętych słów a spraw Pańskich, które tu sprawował Pan a Zbawiciel nasz...* zob. *Postylla*
 — *Wizerunek własny żywota człowieka pocztowego* 110, 114–120, 122, 196–198
 — *Zwierciadło albo kształt, w którym każdy stan snadnie się może swym sprawom jako we zwierciadle przypatrzeć* 110, 120, 130
 — *Spólne narzekanie wszej Korony na porządną niedbalość naszą* 130–132
 — *Żywot człowieka pocztowego* 120–129, 176, 178, 219, 594, 599
- Rej Stanisław 107, 108
 Rejowa Zofia z Kosnów 108
 Rejtan Tadeusz 484, 731, 756–758
 Rembieliński Jan 716
 Remiszowska Anna zob. Paskowa Anna z Remiszowskich
 Repnin Nikołaj Wasiliewicz 448, 510, 644, 645, 681
 Richardson Samuel 481, 593, 594
 — *Klarysa* 481
 — *Pamela, czyli cnota nagrodzona* 481
 — *Pan Karol Grandison* 594
 Robortello Francesco 191
 Roczniki 19
 Rojzusz (Roisius) Piotr (właśc. Ruiz de Moros Pedro) 199, 209
 Romagnési Jean Antoine 616, 617
 — *Le Petit-maitre amoureux (Fircyk zakonchany)* 616 zob. też Zabłocki Franciszek
 — *Le Superstitieux (Zabobonnik)* 617 zob. też Zabłocki Franciszek
 Ronsard Pierre de 192
 Rościszewska Aleksandra zob. Potocka Aleksandra z Rościszewskich
 Rotkiewicz Tomasz 565
 Rousseau Jean Baptiste 479, 498
 Rousseau Jean Jacques 475, 486, 498, 560, 648, 663, 667, 673, 675, 676, 680, 681, 715, 745, 750, 767, 835
 — *Emil, czyli o wychowaniu* 489, 592
 — *Julia, czyli Nowa Heloiza* 481, 592, 594
 — *Marzenia* 681
 — *Pigmalion* 674 zob. też Węgierski Tomasz Kajetan
 — *Wyznania* 481, 675, 676
 Rozmowa Mistrza ze Śmiercią 60–62
 Rozmyślanie przemyskie 50, 51, 89
 Rozrażewski Hieronim 266
 Rybiński Józef 657
 Rychcza (Rykza), królowa polska 333, 516, 517, 730
 Rysiński Salomon 337, 338
 — *Przypowieści polskie* 337
 Rzewuski Henryk 496
 — *Listopad* 496
 Rzewuski Seweryn 611, 789, 802, 804, 806
 — *O sukcesji tronu w Polsce rzecz krótka* 611
 Rzewuski Wacław 448–449, 455, 459, 493, 611
 — *Psalmi pokutne* 448, 449, 611
- Saavedra Fajardo Diego 428
 Safona 714, 788

- Sahajdaczny zob. Konaszewicz-Sahajdaczny
- Piotr
- Salicetus Nicolaus zob. Wydenbusch Nicolaus
- Salustiusz (Caius Sallustius Crispus) 338
- Sanguszko Dymitr 191
- Sanguszko Roman 696
- Sapieżyna Elżbieta z Branickich 664
- Sarbiewski Maciej Kazimierz 272, **311-316**, 498, 537, 583, 715
- *Lycorum libri IV, epodon liber unus alterque epigrammatum* (Pieśni lirycznych ksiąg czworo, jeszcze jedna księga pieśni i jedna epigramatów) 311
- Do Dziewicy Matki 311, 312
- Do ksiąg europejskich 312
- Do Pawła Jordana Ursyna 314
- Do Pawła Kozłowskiego 314
- Do rycerstwa polskiego, gdy Władysław, król polski, pobijwszy Osmana, cesarza tureckiego, ściągnął zwycięskie wojsko na leże zimowe 313
- O gnuśności wieku 312
- O znamienitym zwycięstwie Polaków nad Osmanem, cesarzem tureckim 312, 313
- Westchnienie do ojczyzny niebieskiej 313, 314
- *Silviludia* (Zabawy leśne) 315, 316
- Satyra na leniwych chłopów 65, 67
- Scewola (Caius Mucius Scaevola) 417, 803
- Schiller Friedrich 834
- Scypion (Lucius Cornelius Scipio) 356
- Sebastian św. 678
- Sejm białogłowski... zob. sowizdrzalska literatura
- Sejm paniński... zob. sowizdrzalska literatura
- Sejm piekielny... zob. sowizdrzalska literatura
- Sejm szatański... zob. sowizdrzalska literatura
- Sejm piekielny...
- Seklucjan Jan 106 zob. też Biblia Seklucjana
- Seneka Młodszy (Lucius Annaeus Seneca) 109, 120, 133, 279, 338, 423, 425, 428
- Seume Johann Gottfried 816
- Sęp Szarzyński zob. Szarzyński Sęp
- Shakespeare William 95, 537, 614, 617, 834
- *Hamlet* 814 zob. też Bogusławski Wojciech
- *Wesołe kumoszki z Windsoru* (*Figle kobiet*) 614
- Siciński Władysław 354, 363, 465
- Sieciech, wojewoda krakowski 802
- Sieniawski Mikołaj 364, 792, 794-796
- Sienkiewicz Henryk 277, 340, 362, 385, 441, 539, 570, 582
- *Ogniem i mieczem* 340, 362, 440
- *Potop* 362
- *Quo vadis* 11
- Simonides Simon zob. Szymonowicz Szymon
- Sinko Tadeusz 8
- Skarga Matki Boskiej pod krzyżem 53
- Skarga Piotr 47, 102, 106, 155, 169, 175, **256-271**, 274, 276, 277, 281, 294, 295, 321, 322, 335, 338, 340, 443, 458, 477, 539, 745, 749, 750, 769, 834, 835, 837
- *Czytania Bractwa Miłosierdzia w Krakowie* 263
- *Kazania na niedziele i święta* 263-267
- *Kazania o siedmi sakramentach* 263
- *Kazania przygodne* 263
- *Kazania sejmowe* 106, 256, **266-271**, 274, 322, 324, 483, 750, 834
- *O jedności Kościoła bożego pod jednym Pastierzem i o greckim od tej jedności odstąpieniu* 259
- *Pro sacratissima Eucharistia contra haeresim Zuinglianam* (Obrona przenajświętszej Eucharystii przed herezją Zwingliusza) 260
- *Proces konfederacyjnej* 258
- *Synod brzeski* 259
- *Żołnierskie nabożeństwo* 263
- *Żywoty świętych Starego i Nowego Zakonu* 260-263
- Skarga Powęska Anna ze Świętokowskich 256
- Skarga Powęski Michał 256
- Skarga umierającego 59, 60, 217
- Słopuchowski Andrzej 52
- Słota 62
- *Wiersz Słoty o chlebowym stole* 62-65
- Słowacki Juliusz 217, 340, 486, 538, 545, 615, 748
- *Balladyna* 545
- *Pieśń konfederatów* 486
- Smuglewicz Franciszek 655
- Sobieski Jakub 387, 581
- Socyn Faust 405
- Sofokles 206
- Sokrates 114, 566, 612, 783
- Solon 133
- Soltyk Kajetan 448
- Sowiński Józef Longin 470
- Sowizdralius Januarius (pseud.) 281
- sowizdrzalska literatura **280-291**, 701
- *Albertus z wojny* 287
- *Colloquium Janasa Knutla* 287, 288
- *Co nowego albo dwóch mający w sobie osoby i mózgi rozmaite* 281, 282
- *Dama dla uciechy młodzieńcom i pannom*,

- w której się zamykają pieśni, tańce i padwany rozmaite 282
- Dzwonek serdeczny, do którego się co żywo na głos zbiega, tak młodzieńcy, jako i panny 282
 - *Facecye polskie* 281
 - *Pieśni, tańce i padwany* 282
 - *Sejm białogłowski, który w sobie zamyka wszelakie swobody* 286, 287
 - *Sejm panieński abo rozmowa o biesiadach i krotofilach mięsopustnych* 287
 - *Sejm piekielny straszliwy i examen księżęcia piekielnego* 289–291, 510
 - *Wyprawa plebańska* 287
 - *Wyprawa żydowska na wojnę* 285
- Sowiżdrzał 93, 177, 280 zob. też Jan z Koszyczek, Sowiżdrzał krotofilny i śmieszny...
- Speroni Sperone 206
- Spicimir, kasztelan krakowski 519
- Spytkowski Józef 9, 13
- Stanisław August Poniatowski, król polski 26, 278, 442, 457, 462, 469–472, 476, 477, 482–484, 486, 487, 496, 497, 499–501, 504, 505, 512, 519, 520, 522, 531, 533, 535, 543, 559, 608, 614, 642–645, 647, 655, 656, 658, 659, 663, 666, 671, 681, 682, 696, 750, 768, 770, 782, 790, 798, 800, 801, 812, 813, 835, 836
- Stanisław Kostka św. 311
- Stanisław Leszczyński, król polski 442, 455–456, 769, 799
- *Głos wolny, wolność ubezpieczający* 455, 456
- Stanisław św. (Szczepanowski) 20, 21, 37, 38, 71, 514, 515, 731
- Stańczyk 77
- Starowolski Szymon 275, 280, 321–327, 328, 337, 340, 419, 750, 769
- *Lament utrapionej matki, Korony Polskiej* 323–327, 419, 420, 750
 - *Prawy rycerz* 322
 - *Reformacyja obyczajów polskich* 322, 323, 328
 - *Stacyje żołnierskie abo w wyciąganiu ich z dóbr kościelnych potrzebne przestrogi* 322
- Starzechowska Anna zob. Krasicka Anna ze Starzechowskich
- Starzeńska Brygida z Krasickich 594
- Starzeński Antoni 594
- Staszic Stanisław 11, 477, 486, 737–767, 768–770, 778–780, 834, 835
- *Dziennik podróży* 741
 - przekład: *Epoki natury* (Georges Buffon) 740
- Natura [rozprawa poprzedzająca przekład] 740
- przekład: *Iliada* (Homer) 760
 - *Krótki rys życia mego* 738
 - *Myśli o równowadze politycznej Europy* 763
 - *O przyczynach szkodliwości Żydów i środkach usposobienia ich, aby się społeczeństwu użytecznymi stali* 749
 - przekład: *O zapadnięciu Lizbony* (Voltaire) 738
 - *O ziemiorodztwie Karpatów i innych gór i równin Polski* 743
 - *Przestrogi dla Polski z teraźniejszych politycznych Europy związków i z praw natury wypadające* 744–749, 753–760
 - przekład: *Religija, poema w języku francuskim napisane przez Rasyana, przetłumaczone na język polski w roku 1772 przez Stanisława Staszica* 738
 - *Ród ludzki, poema dydaktyczne* 11, 740–743, 760–767, 770
 - *Uwagi nad życiem Jana Zamoyskiego, kanclerza i hetmana w.k., do dzisiejszego stanu Rzeczypospolitej Polskiej przystosowane* 737, 740, 741, 744–752
 - *Pochwała Jana Zamoyskiego* 744
- Staszic Wawrzyniec 738
- Staszicowa Katarzyna z Mędlickich 738
- Stefan Batory, król polski 103, 147, 175, 189, 191, 193, 198–200, 202, 205, 207, 216, 230, 234–239, 256, 257, 442, 504, 731
- Stefan I Święty, król węgierski 91
- Stephani Ksawery 447
- Struś Jakub 230
- Strykowski Maciej 239–244, 245, 252, 277
- *Goniec cnoty do prawych szlachciców* 240, 241, 248, 252
 - *Która przedtem nigdy światła nie widziała, kronika polska, litewska, żmudzka i wszytkiej Rusi* 239–244, 489
- Strykowski Matys zob. Strykowski Maciej
- Suchodolska Jadwiga zob. Niemcewiczowa Jadwiga z Suchodolskich
- Surio Lorenzo 261
- Swift Jonathan 593
- *Podróże Guliwera* 593
- Syrokomla Władysław (właśc. Ludwik Kondratowicz) 77, 147, 246, 247, 311, 312, 314, 608
- Szamotulski, wojewoda poznański 802
- Szarzyński Sęp Mikołaj 228–233, 277, 313, 419
- *Rytmy abo wiersze polskie* 229, 419

- Do Najświętszej Panny* 230, 232
O bożej Opatrzności 230
O krótkości i niepewności na świecie żywota ludzkiego 230
O nietrwalej miłości rzeczy świata tego 231, 232
O wojnie naszej, którą wiedzimy z szatanem, światem i ciałem 231
Pieśń o Frydruszu, który pod Sokalem zabił od Tatarów roku Pańskiego 1519 232, 233
 Szarzyński Sęp, brat Mikołaja 229
 Szczepan św. 294
 Szczepanowski biskup zob. Stanisław św.
 Szekspir zob. Shakespeare
 Szembek Krzysztof 565–567
 Szujski Dmitrij 795
 Szujski Wasyl zob. Wasyl IV Szujski
 Szweykowski Wojciech 743
 Szymonowicz Szymon 279, **298–311**, 317, 340, 376, 377, 383, 537, 571, 698, 717, 718, 834
 — *Sielanki* 272, **299–302**, 321, 376, 537, 686
 Alkon 300
 Dziewka 300
 Epithalamium Heleny 300
 Kiermasz 299
 Kolacze 301, 302, **305–307**, 718
 Pastuszy 301
 Rocznica 300
 Ślub 300
 Wierzby 299, 301
 Zalotnicy 300, 302–304
 Żeńcy 301, 302, **307–310**, 376
 Śladkowska 439
 Śniadecki Jan 471, 552, 769, 770
 Świętkowska Anna zob. Skarga Powęska Anna ze Świętkowskich
 Świętochowski Aleksander 744
 Tacyt (Publius Cornelius Tacitus) 338, 423, 430, 482, 510, 512 zob. też Naruszewicz Adam
 Tales z Miletu 133
 Tario Jan 138
 Tarnowscy 191, 553
 Tarnowski Jan 135, 138, 150, 156, 157, 168, 171, 733
 Tarnowski Stanisław 10
 Tasso Torquato 340, 365, 423, 581, 683, 834
 — *Amintas* 365 zob. też Morsztyn Jan Andrzej
 — *Jerozolima wyzwolona* 340, 353, 483, 581, 683 zob. też Kochanowski Piotr
 Tassoni Alessandro 545
 — *Wiadro porwane* 545
 Teokryt 299–301, 686, 687
 — *Cyklop* 710 zob. też Książnin Franciszek Dionizy
 — *Dafnis i dziewczyna* 687
 Tęczyński 191
 Tęczyński Andrzej (Jędrzej), kasztelan krakowski 138, 256
 Tęczyński Andrzej (Jędrzej), starosta chełmiński, zabity przez płatnerza 66, 67
 Tęczyński Andrzej, wojewoda sandomierski 108
 Tęczyński Jan, brat Andrzeja, starosty chełmińskiego 66
 Tęczyński Jan, syn Andrzeja, kasztelana krakowskiego 256
 Tęczyński Jan, syn Andrzeja, starosty chełmińskiego 67
 Tęczyński Jan Baptysta 202
 Tibullus zob. Tybullus
 Tomasz z Akwinu św. 34, 267
 Tomasz à Kempis 34
 — *De imitatione Jesu Christi (O naśladowaniu Jezusa Chrystusa)* 34
 Trajan, cesarz rzymski 542
 Trembecki Stanisław **642–663**, 665, 678, 715, 788
 — bajki **650**, 791
 Koń i wilk 651, 652
 Myszka, kot i kogut 650, 651
 Wilk i baranek 652, 653
 — *Do Kossowskiej w tańcu* 655, 656
 — *Kupido* 654, 655
 — *Kupido pokorny* 653, 654
 — listy poetyckie 656, 657
 Do imię pana Miera mieszkającego na wsi 656
 Do Irydy 657
 Do Jasia o fryzowaniu 656
 Do moich współziomków 649, 657–659, 788
 Do Rybińskiego. biskupa kujawskiego 657
 Gość w Heilsbergu 645, 656
 — *Nagrodek kmiotka* 656
 — *Polanka, czyli poema wiejskie* 646, 647, 659, 660
 — *Portret Kiopka, szpica faworytnego króla Stanisława Augusta* 642
 — *Powązki* 645, 659, 660
 — *Satyra przeciw paszkwiłom* 788
 — *Sofiówka* 648, **659–662**
 — *Syn marnotrawny (wg Woltera)* 650

- *Wiersz do księcia Repnina* 645
- Tretiak Józef 594
- Trissino Giangiorgio 206
- Trzeciecki Andrzej 107
- Trzyprztycki Maurycius (pseud.) 281
- Tuhaj-bej 335
- Turski Wojciech 612, 613
- *Myśli o królach, o sukcesyi, o przeszłym i przyszłym rządzie* 612
- Twardowska Marianna 354
- Twardowski Samuel **353–375**, 377, 383, 387, 390, 408, 417, 458, 488
- *Dafnis w drzewo bobkowe przemieniła się* 365–370
- *Nadobna Paskwalina, z hiszpańskiego świeżo w polski przemieniona ubiór* **370–375**, 390, 813
- *Przeważna legacja Jasnemu Oświeconego Krzysztofa Zbaraskiego* 355–358
- *Satyr na twarz Rzeczypospolitej* 354, 355
- *Treny* 354
- *Władysław IV, król polski i szwedzki* 355, 356, **358–362**
- *Wojna domowa z Kozakami i Tatarami, Moskwą, potem z Szwedami i z Węgry* 355, **362–365**, 375, 390
- Tybullus (Albius Tibullus) 199, 213
- Tymieniecki Konstanty 486
- Tyszkiewicz Ludwik 671
- Tytus, cesarz rzymski 80
- Ujejski Józef 12, 13
- Ulryk, mistrz pruski zob. Jungingen Ulrich von
- Ungler Florian 86
- Urban VIII, papież 311
- Untenhove Charles 192
- Vergiliusz zob. Wergiliusz
- Vico Giambattista 761, 762
- *Podstawy nowej wiedzy o wspólnej naturze narodów* 761
- Vida Marco Girolamo 200
- *Scaccia ludus (Gra w szachy)* 200
- Vita Adae et Evae 89
- Vives Juan Luis 151
- Volney Constantin François 761
- *Ruiny, czyli rozmyślenia o rewolucjach państwowych* 761
- Voltaire (właśc. François Marie Arouet) 459, 473, 474, 479, 482, 498, 513, 537, 564, 570, 643–645, 663, 665, 673, 683, 761, 790, 835
- *Henriada* 581, 683
- *Kandyd, czyli optymizm* 592
- *O zapadnięciu Lizbony* 738 zob. też Staszic Stanisław
- *Prawa Minosa* 460
- *Syn marnotrawny* 650 zob. też Trembecki Stanisław
- Wacław II, król czeski i polski 23
- Walenty z Chrzczonowa 166
- Wapowski Bernard 144
- *kronika* 144, 145
- Wapowski Stanisław 212
- Washington George 786
- Wasilewski Edmund 731
- Wasył IV Szuski, car rosyjski 795
- Waszyngton zob. Washington
- Wawrzecki Tomasz 768
- Wazowie 389
- Weidenbusch zob. Wydenbusch
- Weidmann Paul 816
- *Der Bettelstudent oder das Donnerwetter (Student żebrzący, czyli Burza z piorunami)* 816
- Wergiliusz (Publius Vergilius Maro) 46, 71, 79, 279, 288, 299, 300, 354, 376, 536, 539, 543, 567, 583, 648, 686, 827
- *Eneida* 71, 205, 543, 544, 567, 581, 610
- Weysenhoff Józef 789
- Węgierska Aniela z Paprockich 663
- Węgierski Tomasz, ojciec poety 664
- Węgierski Tomasz Kajetan **663–674**, 687
- *bajki* 673
- *Do Ogińskiego, hetmana wielkiego litewskiego* 666, 667, 673
- *Do wierszopisów* 671, 672
- *Jaka ma być żona moja?* 667
- *Moja ekskuzja* 668–670
- *Myśl o poezji* 665
- *Organy* 665
- *przekład: Pigmalion (Jean Jacques Rousseau)* 673, 674
- *Portrety pięciu Elżbiet* 664
- *Rozum bez przesądów* 665
- *Sąd czterech ministrów* 665, 666
- Wietor Hieronim 85, 91
- Wilczewski Józef 664
- Wilhelm Habsburg 38
- Wirgiliusz zob. Wergiliusz
- Wirtemberska Maria z Czartoryskich 522, 716, 730
- Wirtemberski książę zob. Württemberg-Montbeliard

- Wiśniowiecki Jeremi Michał 273, 356, 362, 363
 Wiśniowiecki Michał Korybut zob. Michał Korybut Wiśniowiecki
 Wittowa Zofia zob. Potocka Zofia z Celice-Clavone
 Witwicki Stefan 261, 788
W jedności, stałości serca mego... 67, 68
 Władysław Herman, książę polski 19, 20
 Władysław I Łokietek, król polski 18, 38, 503, 515, 518, 519
 Władysław II Jagiełło, król polski 32, 38–42, 49, 77, 91, 419, 503, 513, 731
 Władysław III (Warnieńczyk), król polski 32, 47, 202, 243, 499, 581, 790–792
 Władysław IV Waza, król polski 294, 313, 315, 328, 329, 334, 345, 346, 354–356, 358–362, 365, 377, 389, 410, 418, 475, 731, 795, 796
 Władysław z Gielniowa bl. 55
 — *Pieśń o Męce Pańskiej* 55, 56
 Włodkowiec Paweł 33, 34
 Włosowski Dersław 38
 Wojciech z Brudzewa 33
 Wojciech św. 23, 91
 Wolski Zygmunt 138
 Wolter zob. Voltaire
 Woronicz Jan Paweł 419
 — *Hymn do Boga* 420, 699, 731
 Wóycicki Kazimierz 12
 Wróbel Walenty 220
 Wujek Jakub 106 zob. też Biblia Wujka
 Württemberg-Montbéliard Fryderyk Ludwik 716
 Wybicki Józef 737
 — *Listy patriotyczne* 737
 — *pamiętniki* 737
 — *Pieśń legionów* 543, 703, 737
 — *Szlachcic mieszczański* 814
 Wydenbusch (Salicetus) Nicolaus 86
 — *Antidotarius animae* 86
 Wyprawa plebańska zob. sowizdrzańska literatura
 Wyprawa żydowska na wojnę zob. sowizdrzańska literatura
 Wyspiański Stanisław 12, 731
 — *Wesele* 816
 Xerxes zob. Kserkses
 Young Edward 480, 486, 487, 682
 — *Myśli nocne o życiu, śmierci i nieśmiertelności* 480
 — *Pomysły o oryginalności utworów* 480
 Zabłocki Franciszek 486, 608–642, 715, 788
 — *Do Branickiego obiecującego nadgrode za wydanie autora wiersza przeciwko niemu* 610
 — *Domiesienie* 609
 — *Do powszechności* 609
 — *Ioannes Sarcasmus* 610–613
 — *komedie* 613–618, 798
 Amfitrion (wg Moliera) 614
 Doktor z musu (wg Moliera) 614
 Fircyk w zalotach (wg J. A. Romagnési) 616–627
 przekład (akt I sc. 4): *Mizantrop* (Molier) 614
 Samochwał albo Amant-wilkolak (wg J.M. Collot d'Herbois) 614, 617
 Sarmatyzm 496, 626–642, 799
 Zabobonnik (wg J.A. Romagnési) 617
 Zaborowski Paweł 544
 — przekład: *Żabomyszka wojna* 544
 Zadzik Jakub 322
 Załuski Józef Andrzej 448–450
 Zamoyski Andrzej 470, 670, 737, 756, 787
 Zamoyski Jan 102, 189, 193, 199, 200, 205, 207, 234–236, 259, 299, 300, 519, 571, 698, 737, 740, 744, 752, 795
 Zamoyski Tomasz 299
 Zapolya Barbara zob. Barbara Zapolya
 Zatorski Piotr 136
 Zbarascy 356
 Zbaraski Krzysztof 354–357
 Zbigniew z Oleśnicy zob. Oleśnicki Zbigniew
 Zborowski Marcin 206, 234
 Zborowski Samuel 206, 234
 Zebrzydowski Mikołaj 257, 269, 273, 520, 801
 Ziemowit, książę polski 514
 Zienowicz, kasztelan połocki 388, 389
 Zimorowicz Józef Bartłomiej 286, 317, 375–381, 408
 — *Sielanki nowe ruskie, różnym stanom dla zabawy teraz świeżo wydane* 375–381, 686
 — *Testament luterski* 285, 286, 375
 Zimorowicz Szymon 279, 317–321, 375, 487, 701
 — *Roksolanki, to jest ruskie panny, na wesele B.Z. z K.D.* 272, 317–321, 340, 347, 487, 694, 701
 Zimorowiczowa Katarzyna z Duchniców 317
 Zofia (Sonka), królowa polska 41, 49
 Zoil 554

Zoława, rycerz czeski 40
 Zwingli Ulrich 260
 Zygmunt I Stary, król polski 69–73, 76, 81, 103, 108, 135–138, 144, 150, 171, 190, 191, 215, 504, 731, 802
 Zygmunt II August, król polski 77, 81, 103, 104, 106, 108, 138, 139, 145, 150, 168, 170, 171, 175, 190–192, 205, 207, 208, 234, 239, 240, 256, 272, 533, 702, 703, 706, 708
 Zygmunt III Waza, król polski 189, 256, 257, 260, 263, 264, 273, 274, 294, 355, 359, 389, 393, 398, 519–521, 731, 795
 Zygmunt, książę siedmiogrodzki 238

Zygmunt Luksemburski, cesarz 136
 Zygmunt św. 25

Żabomysza wojna zob. *Batrachomyomachia*
 Żeleźniak Maksym 613
 Żeromski Stefan 11, 27
 Żółkiewski Stanisław 280, 295, 356, 359, 360, 519–521, 571, 792, 794–796
 Żorawiński Stanisław 581
 żywoty świętych 27, 90
 — *Żywot św. Błażeja* 49
 — *Żywot św. Kingi* 27, 28
 — *Żywot św. Stanisława* 27
 — *Żywot św. Wojciecha* 27